

Remissvar
Utbildningsdepartementet**Dnr**
U2025/00075

Remissvar Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet – skolans och socialtjänstens behov (SOU 2024:87)

Sveriges Lärare har inbjudits att svara på rubricerad remiss. Förbundet yttrar sig kring de delar som har konsekvenser för förbundets medlemmar.

Övergripande synpunkter

Sveriges Lärare tillstyrker förslagen om sekretessbrytande bestämmelser för polisen och socialtjänsten men saknar en analys hur denna informationsspridning kan påverka lärares och skolpersonals arbetsbelastning.

Sveriges Lärare avstyrker förslaget om utökad uppgiftsskyldighet mellan skolor. Förbundet konstaterar dock att förslaget är otydligt utformat och riskerar att bli svårt att tillämpa. Sveriges Lärare föreslår i stället att det ska utformas som en möjlighet att lämna uppgifter.

Sveriges Lärares synpunkter på utredningens förslag

Bakgrund och övergripande synpunkter om lärares uppdrag

Från och med 1 april 2025 gäller en ny lag (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Lagen innebär en skyldighet, för bland andra skolor, att på både begäran och eget initiativ lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna.

Regeringen har även i prop. 2024/25:160 Skolor mot brott föreslagit en skyldighet för rektor att alla misstänkta brott som begås av någon som är elev och har ett samband med verksamheten ska anmälas till Polismyndigheten.

I denna utredning föreslås förändringar i sekretessreglerna så att brottsbekämpande myndigheter och socialtjänsten kan dela fler uppgifter med skolan, även utan samtycke från den enskilde eller dennes vårdnadshavare. Utredningen föreslår också en utökad uppgiftsskyldighet mellan olika skolenheter och vid skolbyte.

Sveriges Lärare har vid flera tillfällen påtalat att skolans och förskolans främsta roll i brottsbekämpningen är att verka främjande och förebyggande. En lyckad skolgång fungerar som skyddsfaktor och minskar risken för att barn och ungdomar hamnar i kriminella miljöer. Tillitsfulla relationer med lärare, studie- och yrkesvägledare, elevhälsa och andra vuxna i skolan gynnar inte bara barns och elevers möjligheter till lärande utan även deras sociala och psykologiska utveckling. Ett likvärdigt skolväsende där lärare och studie- och yrkesvägledare ges tillräckliga resurser och rätt förutsättningar att arbeta med läroplansuppgifterna är en av samhällets viktigaste brottsförebyggande insatser.

För att förskolan och skolan ska kunna bidra till det brottsförebyggande arbetet krävs att lärare och övrig skolpersonal kan fokusera på sitt kärnuppdrag – undervisning och lärande. Sveriges Lärare befarar att de aktuella förslagen leder till att lärares huvuduppdrag trängs undan av arbetsuppgifter som egentligen bör hanteras av andra myndigheter.

Sveriges Lärare anser att det måste finnas resurser och system att ta emot information som kan komma att lämnas till skolan. Det kräver bland annat att alla huvudmän har en utbyggd elevhälsa och att staten tar ansvar för att säkerställa att alla elever får det stöd de har rätt till.

Förslagen i kapitel 6.1.3 och 6.1.4

I utredningen föreslås två nya sekretessbrytande bestämmelser, den ena för Polisen eller Säkerhetspolisen och den andra för socialtjänsten. De brottsbekämpande myndigheterna ska kunna lämna information om en enskild elev till en skolenhet om det kan antas att uppgiften behövs i skolans verksamhet för att förebygga eller förhindra brottslighet, enligt förslaget i kapitel 6.1.3

Socialtjänsten ska motsvarande kunna lämna uppgifter om en elev om det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott. Uppgifterna ska kunna lämnas om det kan antas att uppgiften behövs i skolans verksamhet för att förebygga eller förhindra brottslighet, om det inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut, enligt förslaget i kapitel 6.1.4.

Sveriges Lärare tillstyrker de föreslagna förändringarna men anser att det saknas en tillräcklig analys av vilka effekter ett ökat uppgiftsutbyte kan ha för personal i skolan, om detta kan leda till en ökad administrativ börda och arbetsbelastning för lärare. I den mån lärare har ett uppdrag, utöver undervisa, att i samarbete med socialtjänsten och polisen arbeta brottsförebyggande behövs resurser för detta. Typiskt sett handlar det också om andra personalkategorier än lärare, där respektive huvudman måste ha en tillräckligt utbyggd elevhälsa på plats.

Sveriges Lärare ser positivt på att det kan underlätta arbetsmiljöarbetet om skolan får information om elever som kan tänkas begå eller utsättas för till exempel våldsbrott.

Förslagen i kapitel 6.1.5 En utökad uppgiftsskyldighet mellan skolor

Utredningen föreslår en ny bestämmelse i skollagen (3 kap 12 j §) som anger att den skolenhet som en elev lämnar även ska överlämna sådana uppgifter som rör eleven om det finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott och uppgifterna behövs i den mottagande skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra brottslighet. Uppgifterna ska lämnas om det finns ett behov och om det inte finns övervägande skäl som talar emot att uppgifterna lämnas.

Sveriges Lärare har, som tidigare nämnts, invändningar mot att skolan åläggs ett utökat uppdrag att förhindra och förebygga brottslighet som inte är direkt kopplat till skolans kärnuppdrag. Förbundet har därför svårt att se både grunden för personuppgiftsbehandlingen av ytterst känsliga personuppgifter samt hur en tvingande bestämmelse i skollagen ska tolkas och tillämpas i praktiken.

Sveriges Lärare instämmer i att det kan finnas ett behov att i vissa fall kunna dela mer information mellan skolenheter men anser inte att den föreslagna regleringen är lämplig. Lagregeln är utformad som ett krav på att lämna ut information. Enligt Sveriges Lärare borde

det i stället vara en möjlighet, baserat på den avlämnande skolenhetens bedömning av vad som är lämpligt och ändamålsenligt.

Dessutom är den föreslagna skyldigheten att lämna ut information allt för vidsträckt. Den ska aktualiseras ”om det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott” (utredningens förslag till lagtext). Enligt författningskommentaren behöver dessa omständigheter inte innebära att eleven faktiskt har utsatts för brott eller är misstänkt för något. Riskbedömningen behöver inte ens kopplas till ett specifikt brott. Exempel på omständigheter som kan beaktas är om eleven gjort sig skyldig till allvarliga förseelser i skolmiljön eller utsatt andra för kränkande behandling. Sveriges Lärare menar att detta är för omfattande bedömningar att lägga på skolenheten. Regleringen riskerar därför att bli både otydlig och svårtillämpad.

Sveriges Lärare befarar att den här uppgiftsskyldigheten kan komma i strid med lärares yrkesetik. Enligt denna ska lärare vara varsam med information om eleverna och ej vidarebefordra information som mottagits i tjänsten om det inte är nödvändigt för elevens bästa.

Enligt utredningen ska skyldigheten att lämna ut uppgifter balanseras genom en intresseavvägning. Det ska finnas ett visst utrymme att avstå från att lämna information, men i praktiken ska den mottagande skolans behov väga tyngre. Det är dock oklart för förbundet när en skola kan avstå från att lämna uppgifter.

Sveriges Lärare har inget att invända mot förslaget om att en skolenhet ska bekräfta mottagandet av en elev i skolenheten men saknar även här en analys om detta riskerar att öka den administrativa bördan för personalen på ett oproportionerligt sätt.

Stockholm, 25 april 2025
Sveriges Lärare

Anna Olskog
Förbundsordförande

Veera Littmarck
Chefsjurist